

Maaseudun tulevaisuuskuvat – biotalouden onnena vai suljettu suojelukohde?

Maaseutu on tuottanut yhteiskunnalle työvoimaa ja raaka-aineita. Maaseudun tulevaisuuskuvissa korostuvat hyvinvointi, kestävyys ja luonnonvarat.

Maaseudun muutos on ollut yhteiskunnan kehityksen kannalta merkittävä. Sodan jälkeen otettiin käyttöön ripeästi koneteknologiaa, jonka myötä työn tuottavuus alkutuotannossa parantui. Tämän ansiosta puoli miljoonaa ihmistä on voinut siirtyä muihin elinkeinoihin. Elinkeinoelämä ja vienti monipuolistuivat, ja samalla aineellinen elintaso saattoi kohentua. Lisääntyvä vauraus edisti työnjakoa ja lisäsi palveluiden kysyntää. Koska palvelut tuotetaan ja kulutetaan pääsääntöisesti samalla hetkellä, tämä kehitys kulki käsi kädessä alueellisen keskittymisen kanssa. Näin on päädytty nykyiseen alue- ja elinkeinorakenteeseen.

Maaseutu muuttuu yhteiskunnan mukana. Siksi monet muutostekijätkin ovat yhteisiä. Tutkimuskirjallisuudessa maaseudun muutoksen ajureina mainitaan usein muun muassa kestävyys ja ympäristö, luonnonvara- ja biotalous, energia, kaupungistuminen, sääntelyn lisääntyminen, lähi-ilmiöt (ruoka, palvelut, energia, yhteisö), teknologian kehitys sekä elämysten ja eettisyyden korostuminen valinnoissa. Erityistapauksena maaseudun rooli korostuu turvallisuus- ja huoltokykytekijänä vaikeasti ennakoitavissa kriiseissä ja konflikteissa. Näitä muutostekijöitä ja erisuuntaisia kehityskulkuja on koottu oheiseen käsitkarttaan, sanapilveen.

Eettiset valinnat Ekosysteemipalvelut Elämystalous **Energian merkitys Eriarvoistuminen**
Eristetty maaseutu Etätyö **Globalisaatio** Hajautetut toimintamallit Huolenpito
Hyvinvointi & terveys Ikääntyminen Julkisen sektorin uudelleenorganisointuminen
Kansainvälistyminen Kaupungistuminen **Kriisi ja suuri muutos**
Luonnonvara- ja biotalous **Lähi-ilmiöt (ruoka, energia, palvelut...)**
Mahdollistavat instituutiot Monipaikkaisuus **Oma tila & väljyys** **Omatoisuus** **Omavaraisajattelu**
Osaaminen & uudistumiskyky Osallisuus Paikkaperusteinen identiteetti **Palveluvaltaisuus**
Pienimuotoisuus **Pienyritykset & yrittäjyys** **Resurssitehokkuus** **Saavutettavuuden merkitys**
Siirtolaisvirrat **Sopeutumiskyky & joustavuus** **Sääntelyn lisääntyminen**
Teknologian kehitys **Turvallisuus & huoltokyky** **Uusi yhteisöllisyys**
Uskomuksellinen toiminta **Vapaa-aika & luonto** **Vastuullisuus** **Verkostoituminen**
Yksilölliset valinnat **Ympäristö & kestävyys**

Tulevaisuusreseptien aineksia

Maaseudun toiminnot ja alueet ovat kukin eri tavoin edellä kuvattujen voimakenttien vaikutuspiirissä. Syntyy erilaisia tulevaisuuksia: maaseudun tehokkaita tuotantosaarekkeita ja hyvinvointikeitaita, etätyöverkostoja, uusia erämaita ja uudenlaisia asumisyhteisöjä. Maaseutu on joka tapauksessa muuttunut yhteiskunnassa vähemmistöksi. Joissakin tulevaisuuskuvissa se onkin hahmotettu joko vain eliitille mahdolliseksi itse kustannettavaksi asuinetudeksi tai pakkoyhteiskunnan sääntelemäksi suojelukohteeksi, jonne pääsee vain poikkeusluvalla.

Myönteisimmässä tulevaisuuskuvissa maaseutu näyttäytyy biotalouden kannattelemana onnelana, jossa merkityksellisyys, eettisyys, osallisuus, yksilöllisyys, yhteisöllisyys, elämänhallinta, luovuus, itsensä toteuttaminen

ja paikkaperusteinen identiteetti saavat täydyksensä lähiasioiden ympäröimällä ikimallalla asuinreiviirillä tai elämysten ja omavaraistalouden puuhapalstalla.

Maaseudun uudistumista hahmotetaan Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa oman tutkimusohjelman pohjalta. Se on jäsennetty hankkeiksi, joita rahoittavat maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, MTK:n säätiö ja Kuntaliitto. Meneillään olevat tutkimushankkeet koskevat nuorten tulevaisuuskuvia, maaseudun maankäytön tulevaisuuskuvia, maaseudun muutosta evoluutioprosessina sekä maatilayrittäjien strategioita ja uudistuksia (innovaatioita). ●

Tuomas Kuhmonen
Tutkimusjohtaja

Yhteiskuntavastuun raportointi – mitä, missä, milloin ja kenelle?

Otsikossa mainitut kysymykset nousevat esille aina vuosittaisen raportointijakson käynnistyessä. Kenelle raportoimme yritysvastuusta ja miksi? Kuka raportoija lukee? Mihin niillä pyrimme?

Olenaisista mittareista raportointi lienee itsestäänselvyys, mutta millä ne määritellään. Taloudellisen raportoinnin osalta määrämötoisuus ja tavoitteet ovat selkeämpiä, yritysvastuuraportoinnin osalta on hankalampaa määrittää kohderyhmää ja kerrottavia asioita. Toki esimerkiksi GRI-ohjeistus vaikuttaa raportoitaviin asioihin, mutta silti vastuu sisällöstä jää raportin laatijalle. Kristallipalloakin on hyödynnettävä, etenkin kun raportissa olisi myös luotsattava tulevaan. Mitkä kysymykset nousevat esille tulevina vuosina? Mitä mittareita tulisi seurata?

Tärkeää on kuunnella sidosryhmiä, myös niitä kuuluisia hiljaisia signaaleja. Tärkeää on myös määrittää raportin tehtävä – mitä halutaan saavuttaa. Me Finnaissa olemme halunneet avata raportoinnin kautta niin yhtiömme kuin koko lentoliikenteen toimintaa, tarjota näkymää arkipäivään kulussien takana, mutta myös kurkistusta mahdollisuuksiin tulevaisuudessa. Toisaalta olemme halunneet vastata kysymyksiin, joita sidosryhmämme ovat esittäneet esimerkiksi alan ympäristövaikutuksista. Totta on myös lause siitä, että voit parantaa vain sitä, mitä mittaat. Mittaamalla, asettamalla tavoitteita tulevaan, kertomalla avoimesti tuloksista, pystymme myös itse tarkastelemaan toimintaamme kriittisesti.

Tärkeä tehtävä raportille on myös sisäinen viestintä – tavoitteena onkin herättää keskustelua, saada ideoita ja kehittää toimintaa myös oman henkilöstön näkemysten pohjalta.

Hehän ovat avainasemassa palveluyrityksessä kuulemassa viestejä asiakkailta ja toisaalta havaitsevat nopeastikin haasteet yritysvastuun toteutumisessa. Toisaalta on tärkeää, että jokainen johtoryhmän jäsen tuo oman näkemyksensä yritysvastuusta esille oman erityisalueensa kautta. Näin voidaan varmistaa yritysvastuun merkitys strategiassa.

Finnaar on raportoinut ympäristöasioista vuodesta 1996. Ensimmäinen yhteiskuntavastuuraportti julkaistiin vuonna 2008. Tulevana vuonna aiomme yhdistää taloudellisen raportoinnin yhteiskuntavastuun raportointiin, mikä palvelee sidosryhmiä entistä paremmin. Ensimmäistä suomalaista integroitua raporttia voidaankin odottaa Finnaarilta! ●

Kati Ihamäki
Johtaja, kestävä kehitys, Finnaar

Tulevaisuuskolumni